

นโยบายและมาตรการของสถานศึกษาในการป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก*

Educational Institutes Policies and Measures in Preventing and Solving Drug - Related Problems among Youth in Border Areas, Mae Sod District, Tak Province*

วสันต์ ปวนปันวงศ์¹

Wasan Pounpunwong¹

Received: 27 December 2022

Revised: 3 August 2023

Accepted: 1 November 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงนโยบายและมาตรการของสถานศึกษาในการป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยผู้ให้ข้อมูล คือ (1) กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 4 คน (2) กลุ่มเจ้าหน้าที่สถานศึกษา จำนวน 6 คน ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือศึกษาในครั้งนี้ซึ่งผลการศึกษาประกอบด้วย 2 ส่วนคือ (1) การดำเนินงานและบทบาทของสถานศึกษาภายใต้ นโยบาย มาตรการป้องกัน และการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชน กล่าวคือ กลไกและมาตรการในการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมนี้มีทั้งมาตรการเชิงรุกและรับต่อ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น (2) การบูรณาการองค์ความรู้เรื่องยาเสพติดในการเรียนการสอนของสถานศึกษามีการกำหนดเนื้อหาอย่างเป็นระบบเรียกว่า “วิชา ยาเสพติดศึกษา” ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาในประเด็นของมาตรการและนโยบายของสถานศึกษาต่อการป้องกันเยาวชนต่อภัยของสารเสพติดที่เป็นบุหรี่ยาเสพติดซึ่งปัจจุบันถือว่าเป็นที่นิยมในกลุ่มเยาวชน

คำสำคัญ: นโยบายและมาตรการของสถานศึกษา, การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, เยาวชนในพื้นที่ชายแดน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
E-mail: wasan.po@psru.ac.th

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานวิจัยเรื่องสถานศึกษากับนโยบายและมาตรการป้องกันการใช้สารเสพติดของเยาวชนในพื้นที่ชายแดน กรณีศึกษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ทุนวิจัยจากศูนย์ศึกษาปัญหาการเสพติด (ศศก.) ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Assistant Professor, Political Science, Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University 156 Moo 5, Phlai Chumphon, Mueang Phitsanulok, Phitsanulok 65000, Thailand

* This research article is part of a research report on Educational Institutions, Policies and Preventive Pleasures Against Drug Use Among Youth in the Border Areas: A Case Study of Mae Sod District, Tak Province. Scholarship Support from Centre for Addiction Studies, Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Chulalongkorn University

Abstract

This research aims to examine policies of educational institutes and measures adopted in preventing and solving youth drug - related problems in border areas at Mae Sod District, Tak Province. Qualitative research methodology was employed with the following groups of informants. - (1) a group of 4 government officials, and (2) a group of 6 school staff members. The researcher used an interview form as a research instrument. The finding of the research consisted of two parts. - (1) Operations and roles of schools under policies, preventive measures and solving problems of drug use among youth. In other words, the mechanism and measures for implementing policies in a concrete way were proactive and coped with problems that arose. (2) The integration of knowledge on drugs in school instructions had a systematic definition of contents called "Drug Study Subject". Suggestions for future research: There should be a study on the issue of school measures and policies to prevent youth from the dangers of addictive substances, such as e - cigarettes, which are currently regarded as popular among youth.

Keywords: Educational institutes policies and measures, preventing and solving drug - related problems, youth in border areas

บทนำ

สถานการณ์เกี่ยวกับปัญหายาเสพติดในบริบทโลกในปัจจุบันมีแนวโน้มสูงขึ้นจากรายงานของสำนักงานการต่างประเทศสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) พบว่าสัดส่วนของการใช้ยาเสพติดของประชากรทั่วโลกมีจำนวนเพิ่มขึ้นโดยประมาณการถึงผู้ใช้ยาเสพติดประมาณ 210 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 4.8 ของประชากรโลกที่มีอายุระหว่าง 15 - 64 ปี ในปีค.ศ. 2009 เพิ่มขึ้นเป็น 269 ล้านคน หรือร้อยละ 5.3 ของประชากร ในปีค.ศ. 2018 ทั้งนี้สถานการณ์ของผู้ใช้ยาเสพติดส่วนใหญ่ประเทศที่กำลังพัฒนามีจำนวนผู้ใช้ยาเสพติดเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว และการเพิ่มนั้นยังเป็นการเพิ่มที่รวดเร็วซึ่งสะท้อนให้เห็นจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นซึ่งแตกต่างกันไปในช่วงเวลาเดียวกัน โดยประเทศที่กำลังพัฒนาประชากรเด็กและเยาวชนมีอัตราการเพิ่มขึ้นที่รวดเร็วกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว

ดังนั้น ในช่วงระยะเวลาดังแต่ปีค.ศ. 2000 ถึง ปีค.ศ. 2018 เยาวชนวัยรุ่นทั้งชายและหญิงถือเป็นกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดที่มีสัดส่วนมากที่สุดโดยเฉลี่ยเติบโตประมาณร้อยละ 16 ในประเทศกำลังพัฒนาและจำนวนร้อยละ 10 ของประเทศที่พัฒนาแล้ว (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2563) จากสถานการณ์ในยาเสพติดในบริบทโลกจะเห็นว่ากลุ่มที่มีความเสี่ยงและเป็นกลุ่มที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นในการใช้ยาเสพติดคือกลุ่มที่เป็นเยาวชนหรือวัยรุ่นโดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าในภาพรวมของปัญหายาเสพติดเยาวชนยังคงเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการเฝ้าระวังในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งนี้ ข้อมูลจากการรายงานของ World Drug Report 2015 - 2020 ที่ระบุให้เห็นว่ายาเสพติดที่ได้รับความนิยมและก่อให้เกิดปัญหาในทุกๆ มิติ ได้แก่ กัญชา สารสกัดจากฝิ่น ยาบ้า สารกระตุ้นต่างๆ ยาอี ยาแก้ปวด ยานอนหลับ และโคเคน (United Nation, 2020) นอกจากนี้

รายงานสถานการณ์ ยาเสพติดของ United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) ยังอธิบายเพิ่มเติมในประเด็นปัญหาเสพติดที่พบว่าสารเสพติดประเภทสารสกัดจากฝิ่นได้รับความนิยมสูงสุดในการบริโภคสารเสพติดอื่นๆ (United Nations Office on Drugs and Crime, 2020)

ในประเทศไทยสถานการณ์การจำหน่ายและการแพร่ระบาดของยาเสพติดภายในประเทศเป็นผลมาจากการค้ายาเสพติดโดยการลักลอบนำเข้ายาเสพติดที่ทวีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านความถี่ และปริมาณยาเสพติดที่ลักลอบนำเข้าต่อครั้ง ส่งผลให้มีการจับกุมคดี ยาเสพติดเป็นจำนวนมาก ข้อมูลสถิติการจับกุมคดียาเสพติดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (POLIS) ในปี ค.ศ. 2020 สามารถจับกุมคดียาเสพติดทั้งหมด 324,552 คดี ผู้ต้องหา 338,500 คน โดยสารเสพติดส่วนใหญ่ได้แก่ ยาบ้า ไอซ์ เฮโรอีน และเอ็กซ์ตาซี (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ, 2563) สาเหตุการแพร่ระบาดเกิดจากการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจำนวนมาก ทั้งจากพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือและลำเลียงเข้ามาส่งมอบและพักคอยในพื้นที่ภาคกลาง ปริมณฑล และกรุงเทพมหานคร ก่อนที่จะกระจายไปยังพื้นที่แพร่ระบาดอื่นๆ รวมถึงการลำเลียงส่งต่อไปยังพื้นที่ภาคตะวันออกและภาคใต้ ส่งผลให้สถานการณ์การแพร่ระบาดในพื้นที่ในภาพรวมยังไม่ลดระดับความรุนแรงลง (วสันต์ ปวนปิ่นวงศ์, 2563, หน้า 63) จากสถิติการจับกุมคดีเกี่ยวกับยาเสพติดและสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดดังกล่าวส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อสังคมไทยทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ทั้งนี้ ความสำคัญของวิกฤติการณ์ดังกล่าวนำมาสู่ความเสียหายและผลกระทบต่อเยาวชนที่ถูกชักนำในการเข้าถึงและพึ่งพายาเสพติดทั้งที่เกิดจากปัญหาในระดับปัจเจกบุคคลและ

สาเหตุที่เกิดจากโครงสร้างด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ข้อมูลจากกระทรวงสาธารณสุขชี้ให้เห็นว่าในไทยเด็กและเยาวชน ช่วงอายุ 12 - 24 ปี มีการใช้สารเสพติด ในขณะที่ประมาณการทั่วโลกมีการใช้สารเสพติดในอายุ 15 - 64 ปี ทั้งนี้ยังกล่าวถึงสาเหตุที่เยาวชนไทยเข้าสู่วงจรของการใช้สารเสพติดโดยเกิดจากเยาวชนเป็นวัยที่อยากรู้อยากลอง ต้องการค้นหาสิ่งใหม่ๆ การค้นหาความเป็นตัวเอง ขาดการคิดวิเคราะห์ ขาดการยับยั้งชั่งใจ ขาดการใช้ดุลยพินิจ โดยเริ่มลองเพราะอยากรู้อยากเห็นตลอดจนเริ่มใช้สารเสพติดเป็นครั้งคราว นอกจากนี้ การที่เยาวชนติดยาเสพติดนั้นเกิดจากหลายๆ ปัจจัยของปัญหา เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาการเรียน หรือปัญหาเรื่องเพื่อน ปัญหาจากสภาพแวดล้อม เป็นต้น (เจษฎา โชคดำรงสุข, 2559)

จากปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดจนนำมาสู่ปัญหาการติดยาเสพติดของเยาวชนไทยในข้างต้นจึงไปสู่การแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเริ่มจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมซึ่งปรากฏออกมาในรูปแบบของนโยบายมาตรการแผนการปฏิบัติการตัวอย่างเช่นแนวทางการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้แก่ มาตรการความร่วมมือระหว่างประเทศ มาตรการการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมาย มาตรการการป้องกันยาเสพติด มาตรการการบำบัดรักษายาเสพติด และมาตรการการบริหารจัดการอย่างบูรณาการ มาตรการทั้งหมดนี้เกี่ยวข้องกับการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในภาพรวมของประเทศ ทั้งนี้รวมถึงการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภายใต้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ค.ศ. 2018 - 2037 ในประเด็นความมั่นคงส่วนของแผนย่อยการป้องกันและแก้ไขปัญหายาที่มี

ผลกระทบต่อความมั่นคง ส่วนการรักษาความ
มั่นคงภายในราชอาณาจักรและการพัฒนาประเทศ
แนวทางการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
(สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม
ยาเสพติด, 2563)

กรณีของพื้นที่ชายแดนแม่สอด จังหวัด
ตาก จากการรายงานถึงสถานการณ์เชิงพื้นที่ที่มี
ความเสี่ยงในการระบาดและลักลอบการนำเข้ายา
เสพติดของศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยา
เสพติดจังหวัดตาก พบว่า สภาพพื้นที่ภูมิประเทศ
เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการลักลอบนำเข้ายาเสพติด
เนื่องจากในบางฤดูกาลที่แม่น้ำเมยซึ่งเป็นแม่น้ำ
ที่กั้นระหว่างชายแดนไทยกับเมียนมาเกิดการ
ขึ้นเขน้ำทำให้สามารถเดินข้ามหรือใช้เรือขนาดเล็ก
ข้ามฝั่งได้ง่าย ดังนั้น ตามช่องทางธรรมชาติ
และตะเข็บชายแดน รวมถึงใต้สะพานมิตรภาพ
ไทย - เมียนมาร์ จึงเป็นเส้นทางที่มีความเสี่ยง
ในการลำเลียงยาเสพติด นอกจากนี้ ยังมีการ
ขนส่งยาเสพติดในลักษณะรถยนต์ส่วนบุคคลและ
รถยนต์ขนส่งสินค้าโดยเฉพาะสินค้าด้านการเกษตร
บริบทดังกล่าวจึงฉายภาพให้เห็นว่าพื้นที่แม่สอด
เป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการระบาดของยาเสพติด
(ภคมน เจริญสูง และคณะ, 2562) จากความสำคัญ
ของพื้นที่จึงนำมาซึ่งมาตรการการป้องกันใน
ระดับรัฐ กล่าวคือ สถานีตำรวจภูธรแม่สอด
จังหวัดตาก และตัวแทนของสถานศึกษาได้เข้า
ร่วมประชุมคณะกรรมการประสานงานแก้ไข
ปัญหายาเสพติดและปัญหาอาชญากรรมชายแดน
แม่สอด - เมียวดี Mae sot - Myawaddy Border
Liaison Office (BLO) ร่วมกับ ผู้ช่วยทูตฝ่ายตำรวจ
ณ กรุงย่างกุ้ง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่
อำเภอแม่สอด และตำรวจจังหวัดเมียวดี สหภาพ
เมียนมา หัวหน้าหน่วยปราบปรามอาชญากรรม
ข้ามชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติเมียนมา
หัวหน้าสถานีตำรวจจังหวัดเมียวดี และ
นายอำเภอเมือง จังหวัดเมียวดี โดยวัตถุประสงค์

เพื่อหารือประเด็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายา
เสพติดชายแดน การแพร่ระบาดของยาเสพติด
ในพื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมาร่วมกัน (สยามรัฐ
ออนไลน์, 2565)

จากความสำคัญของพื้นที่ชายแดน
แม่สอดกับปัญหายาเสพติดจนนำไปสู่การแก้ไข
ปัญหาร่วมกันในระดับพื้นที่ที่ได้กล่าวมาข้าง
ต้น สำหรับประเด็นสถานศึกษากับนโยบายและ
มาตรการป้องกันการใช้สารเสพติดของเยาวชน
พบว่ามีแนวทางจากนโยบายการดำเนินงาน
ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา
ของกระทรวงศึกษาธิการโดยมีการกำหนดถึง
นโยบายและมาตรการ เช่น สถานศึกษาต้องมี
ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
สถานศึกษาต้องมีแผนงานยาเสพติดใน
สถานศึกษาที่ชัดเจน สถานศึกษาต้องมีเครือข่าย
การทำงาน สถานศึกษาไม่ปกปิดข้อมูล กลุ่มเสพ
กลุ่มติด กลุ่มค้ายาเสพติด และสถานศึกษาไม่ผลัก
ปัญหาไม่วางให้นักเรียนออกจากสถานศึกษาให้นำ
ไปบำบัดรักษาเมื่อหายแล้วให้กลับมาเรียนตาม
ปกติ ทั้งนี้ยังจัดทำโครงการเกี่ยวกับยาเสพติด
แก่เยาวชน เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

จากนโยบายการดำเนินงานป้องกัน
และแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของ
กระทรวงศึกษาธิการจะเห็นได้ว่าสถานศึกษา
ถือว่ามีความสำคัญในการดำเนินการในการ
ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของ
เยาวชนโดยความสำคัญดังกล่าวนำมาซึ่งการ
ลดทอนปัญหาและเนื่องด้วยสถานศึกษาเป็น
สถาบันที่มีความใกล้ชิดกับเยาวชนและเป็น
สถาบันหลักในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ของรัฐ
ดังนั้น ในประเด็นนี้สถานศึกษาจึงไม่ใช่แค่เพียง
เป็นที่แสวงหาความรู้แต่ยังทำหน้าที่ในการป้องกัน
แก้ไข ช่วยเหลือ เยาวชนจากภัยของยาเสพติด
ด้วย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นบทบาทสำคัญต่อสถานศึกษาในฐานะเป็นสถาบันทางสังคมที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เยาวชนและในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่ในการปกป้องและสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชนกับการหลีกห่างจากปัญหายาเสพติด สภาพการดังกล่าวจึงนำมาซึ่งประเด็นในการทำวิจัยในครั้งนี้เพื่อฉายภาพให้เห็นการดำเนินงานและบทบาทของสถานศึกษาในเรื่อง นโยบาย มาตรการป้องกัน และการแก้ไขปัญหาการใช้ยาเสพติดของเยาวชนในพื้นที่ชายแดนอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาถึงนโยบายและมาตรการของสถานศึกษาในการป้องกันและการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดของเยาวชนในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โครงการวิจัยรหัส PSRU - EC 2021/052 เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2564 โดยแบ่งออกเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล

(1) กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ พิจารณาจากตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบซึ่งเป็นผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยฉบับนี้ วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 4 คน ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดตาก นายอำเภอแม่สอด นายกเทศมนตรีนครแม่สอด และเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 6

(2) กลุ่มเจ้าหน้าที่สถานศึกษา พิจารณาจากตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบซึ่งเป็นผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน A ผู้อำนวยการโรงเรียน B ผู้อำนวยการโรงเรียน C ผู้อำนวยการโรงเรียน D ผู้อำนวยการโรงเรียน E และผู้อำนวยการโรงเรียน F รวมทั้งหมด 6 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางสัมภาษณ์ (interview form) และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In - depth Interview) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามกึ่งมีโครงสร้าง (semi - structured interview) การตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ผ่านการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญและเกี่ยวข้องในประเด็นที่ศึกษาจำนวน 3 ท่าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 สร้างเครื่องมือการวิจัยจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยออกแบบเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (semi - structured interview)

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกำหนดบุคคลที่ต้องการจะสัมภาษณ์ จัดทำหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์หน่วยงาน โดยทำหนังสืออย่างเป็นทางการ หรืออาจติดต่อประสานทางโทรศัพท์เพื่อชี้แจงและขออนุญาตสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือวิจัยโดยใช้แนวทางสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (semi - structured interview) ทำการสัมภาษณ์ทั้งหน่วยงานภาครัฐและสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 ประมวลผลจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้การตรวจสอบสามเส้า (triangulation) และดำเนินการเขียนรายงานวิจัยจนนำผลการวิจัยเผยแพร่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาตรวจสอบร่วมกันเพื่อที่จะจัดหมวดหมู่ข้อมูลและคัดเลือกข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นนำสู่การนำเสนอข้อมูลเชิงการพรรณนา (descriptive) ซึ่งเป็นการเขียนอธิบายและให้ความละเอียดของเนื้อหาและสิ่งที่ได้ค้นพบในงานวิจัยจนนำไปสู่การอภิปรายผลในส่วนสุดท้ายของงานวิจัยฉบับนี้

ผลการศึกษา

ประเด็นที่หนึ่ง การดำเนินงานและบทบาทของสถานศึกษาภายใต้ นโยบาย มาตรการป้องกัน และการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชน ในประเด็นนี้ผู้วิจัยจะฉายภาพผลของการวิจัยที่สะท้อนให้เห็นว่ากลไกทางด้านกฎหมายของรัฐส่งผลต่อการกำกับควบคุมและนำไปสู่การแก้ไขปัญหายาในเรื่องยาเสพติดของเยาวชนอย่างไร ทั้งนี้ หน่วยการศึกษาผู้วิจัยมุ่งศึกษาที่ตัวแสดงที่เป็นสถานศึกษาซึ่งอยู่ในพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก แต่อย่างไรนั้น ถึงแม้บริบทของพื้นที่จะเป็นพื้นที่ชายแดนแต่การควบคุมดูแลของรัฐยังส่งผ่านออกมาจากส่วนกลางซึ่งที่ผ่านมาพบว่า รัฐให้ความสำคัญต่อการจัดการปัญหายาเสพติด โดยเฉพาะปัญหาในเยาวชนซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่ารัฐตระหนักถึงความสำคัญเรื่องปัญหายาเสพติดซึ่งเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือและบูรณาการองค์ความรู้ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ภาคประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานระดับจังหวัด และหน่วยงานต่างๆ ในระดับชาติ ดังนั้น จากการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยฉบับนี้พบว่า ประเด็นของนโยบายและมาตรการของสถานศึกษาในการป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติด

ของยาเสพติดของเยาวชนในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก อ้างอิงแนวทางจากประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ประจำปี 2022 ซึ่งจากการสัมภาษณ์สถานศึกษาในพื้นที่ติดกับชายแดนของอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่ามีแนวทางปฏิบัติแบบเดียวกันและสอดคล้องกันโดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ 1. โรงเรียน A ตำบลท่าสายลวด 2. โรงเรียน B ตำบลด่านแม่ละเมา 3. โรงเรียน C ตำบลแม่กุ 4. โรงเรียน D ตำบลแม่ปะ 5. โรงเรียน E และ 6. โรงเรียน F ตำบลแม่สอด

สำหรับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ประจำปี 2022 กล่าวคือ (1). มาตรการสร้างการรับรู้โดยมีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ถึงโทษพิษภัยยาเสพติดและการรู้จักดูแลตัวเองให้ปลอดภัยจากยาเสพติดผ่านช่องทางหลากหลาย (2). มาตรการสร้างภูมิคุ้มกัน ได้แก่ ให้ความรู้ผ่านหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษา การบูรณาการทักษะชีวิตเพื่อการป้องกันยาเสพติด ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การทำกิจกรรมนอกหลักสูตร หรือกิจกรรมอื่นๆ และการขับเคลื่อนการสร้างภูมิคุ้มกันในแต่ละช่วงวัย ได้แก่ (ปฐมวัย ประถม มัธยม อาชีววะ) อย่างต่อเนื่อง (3). มาตรการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา ได้แก่ ค้นหา คัดกรอง (Re - X - ray) นักเรียน/นักศึกษาที่มีภาวะเสี่ยงต่อปัญหายาเสพติด การดูแลช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา และให้โอกาสในการศึกษาต่อตามความเหมาะสม การส่งเสริมกิจกรรมเชิงบวกต่อกิจกรรมเยาวชน และระดมความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง (4). มาตรการเสริมสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษา ได้แก่ ให้สถานศึกษา

ให้ความสำคัญในการดำเนินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติด และอบายมุข ภายใต้เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด 5 ด้าน (การป้องกัน การค้นหา การรักษา การเฝ้าระวัง และการบริหารจัดการ) และ (5).มาตรการอำนวยการ ได้แก่ การตรวจราชการ การนิเทศ ติดตามงานของกระทรวงศึกษาธิการ ให้บรรลุประเด็นงานยาเสพติดไว้ใน การตรวจติดตาม หรือการนิเทศงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการรายงานผลในระบบต่างๆ รายงานผลในระบบสารสนเทศยาเสพติดจังหวัด (NISPA: narcotics information system for province agency) กับ ระบบสารสนเทศเพื่อดูแลและติดตามการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา (CATAS: care and trace addiction in school system) และกำกับติดตามโครงการสำคัญ

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นสถาบันการศึกษา

“มาตรการป้องกันปัญหายาเสพติด โรงเรียนมีโครงการสายลับชีวิตที่จะรับสมัครนักเรียนอาสาที่จะช่วยในการสอดส่องเป็นหูเป็นตาให้กับครูในการเฝ้าระวังพฤติกรรมของเพื่อนนักเรียนด้วยกัน เช่น ปัญหายาเสพติด โดยจะมีการให้คะแนนจิตพิสัยเป็นพิเศษและมอบเกียรติบัตรให้กับนักเรียนที่เป็นอาสาสมัคร ซึ่งนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการสายลับชีวิตส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมปีที่ 1 นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังมีการตรวจค้นกระเป๋านักเรียนก่อนเข้าโรงเรียนเพื่อตรวจค้นหาสิ่งของผิดกฎหมายและเป็นฝ่ายเพิ่มมาตรการความปลอดภัยในสถานศึกษาด้วยการติดตั้งกล้องวงจรปิดเพื่อสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และใช้เป็นข้อมูลต่างๆ ทั้งนี้ยังมีโครงการ Re X-ray เป็นการตรวจค้นหาสารเสพติดในร่างกายของนักเรียน ผ่านการตรวจปัสสาวะ และการสังเกตพฤติกรรมของ

นักเรียนโดยผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐต่างๆ เช่น ฝ่ายปกครอง หน่วยงานด้านสาธารณสุข ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา จัดขึ้นปีละ 1 ครั้ง สำหรับกิจกรรมนักเรียนมีการเข้าร่วมโครงการ To be number one มีนักเรียนได้รางวัลชนะเลิศได้การประกวดกล่าวสุนทรพจน์ ในหัวข้อเกี่ยวกับการใช้พื้ชัญญาและมีการจัดกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดในวาระโอกาสต่างๆ ”

นอกจากแนวทางขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาในประกาศกระทรวงศึกษาธิการที่สถานศึกษาทั่วประเทศจะต้องปฏิบัติตามในเชิงนโยบายและมาตรการแล้ว จากการสัมภาษณ์สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 6 พบว่า หน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกันปัญหายาเสพติดทั้งในและนอกสถานศึกษา คือ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดโดยมีบทบาทเป็นไปในลักษณะการให้ความรู้และสร้างกลไกการเฝ้าระวังร่วมกับสถานศึกษาทั่วประเทศ ทั้งนี้ รวมถึงมีระบบการจัดเก็บข้อมูลและมีการองค์ความรู้ในการเข้าไปบูรณาการในหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งจากการสัมภาษณ์ในประเด็นของนโยบายและมาตรการของสถานศึกษาในการป้องกันและการแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของเยาวชนในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

(1) มาตรการสร้างการรับรู้และมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด กล่าวคือ ในมาตรการสร้างการรับรู้บทบาทของศึกษาและสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจะมีกลไกของการแจ้งเตือน การแจ้งข่าวสารในประเด็นโทษและพิษภัยของยาเสพติดอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยกระทำการผ่านช่องทางที่ครอบคลุมการรับรู้

ของเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษา เช่น เสี่ยงตามสาย การพูดหน้าเสาธง สื่อ Social Media ผ่าน TV (สพฐ./กศน.) ทั้งนี้ มีการให้ความรู้เรื่องยาเสพติดสอดแทรกในการเรียนการสอนและกิจกรรม รวมถึงช่องทางอื่นตามความเหมาะสม

สำหรับมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้มีความสำคัญกับการส่งเสริมระบบกลไก และกิจกรรมให้เหมาะกับช่วงวัยและต่อเนื่อง กลไกดังกล่าวสร้างความร่วมมือโดยให้สถานศึกษารักษาสภาพกรอบการดำเนินงาน 5 ด้าน อันได้แก่ สร้างภูมิคุ้มกัน ค้นหา รักษา เฝ้าระวัง และบริหารจัดการยกระดับระบบดูแลช่วยเหลือและให้คำปรึกษาเด็กในสถานศึกษา โดยการส่งเสริมกิจกรรมที่สอดคล้องกับช่วงวัยอย่างต่อเนื่องในทุกระดับ ตัวอย่างเช่น ในระดับปฐมวัยให้มีความสำคัญกับทักษะสมอง ระดับประถมให้มีความสำคัญกับทักษะชีวิต ระดับมัธยม/อาชีวะให้มีความสำคัญสร้างคุณค่าในตน ระดับอุดมศึกษาให้มีความสำคัญในด้านจิตอาสา ทั้งนี้ รวมถึงเด็กนอกสถานศึกษามีกลไกการค้นหาและให้การช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นลำดับแรก ร่วมด้วยการช่วยเหลือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามความเหมาะสมผ่านกลไกหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) มีหน้าที่ค้นหา ส่งเสริมประชากร วัยเรียนที่อยู่นอกระบบให้เข้าสู่ระบบการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัด หน้าที่ในโครงการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส เป็นต้น

(2) การสร้างมาตรการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันยาเสพติดภายใต้กรอบการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1. ระบบดูแลช่วยเหลือ ได้แก่ การเน้นค้นหากลุ่มที่มีภาวะเสี่ยงต่อปัญหาเสพติด การดูแลช่วยเหลือ ถ้าเป็นกลุ่มเสี่ยงให้มีปรับเปลี่ยน

พฤติกรรมเชิงบวกผ่านการให้คำปรึกษา การติดตาม การเยี่ยมบ้าน แต่ถ้าเป็นผู้ใช้ยาเสพติดให้บำบัดจิตสังคมในสถานศึกษาโดยร่วมกันระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง และหน่วยงานสาธารณสุขโดยติดตามใกล้ชิดและให้โอกาส ทั้งนี้ ควรส่งเสริมกลไกการให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ 2. การจัดทำโครงการและกิจกรรมของเยาวชน ได้แก่ กิจกรรมเยาวชนถึงเยาวชน กิจกรรมเชิงบวก เชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมเครือข่ายเยาวชน กิจกรรมกลุ่มเพื่อน กิจกรรมนักเรียน: เพื่อนที่ปรึกษา (YC: youth counselor) กิจกรรม TO BE NUMBER ONE และกิจกรรมอื่นๆ ตามความเหมาะสม 3. ระบบเฝ้าระวัง ประกอบด้วย กลไกบุคคล/เครือข่าย เช่น นักเรียนแกนนำลูกเสือต้านภัยยาเสพติด นักศึกษาวิชาทหาร ครู เครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้รวมถึงกิจกรรมเฝ้าระวัง สอดส่อง ตรวจตราทั้งในโรงเรียนละรอบโรงเรียน นอกจากนี้ มีการสร้างช่องทางสื่อสารใกล้ชิดเพื่อแจ้งเตือนแจ้งข่าวสาร

นอกจากข้อมูลจากการสัมภาษณ์สัมภาษณ์สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 6 ข้างต้นในส่วนประเด็นของนโยบายและมาตรการของสถานศึกษาในการป้องกันและการแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติดของเยาวชนในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จากการสัมภาษณ์โรงเรียน A ตำบลท่าสายลวด โรงเรียน B ตำบลด่านแม่ละเมา โรงเรียน C ตำบลแม่กุ โรงเรียน D ตำบลแม่ปะ โรงเรียน E และโรงเรียน F ตำบลแม่สอด พบว่ามีข้อค้นพบที่สอดคล้องกันในประเด็นดังกล่าว คือ ทั้ง 6 สถานศึกษาที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์พบว่าทุกโรงเรียนได้นำแนวทางนโยบายและมาตรการด้านการป้องกันยาเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน

และป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษามาเป็นแนวทางดำเนินการร่วมกันหน่วยงานสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 6 นอกจากนี้ยังมีมาตรการในลักษณะความร่วมมือของผู้ปกครองและโรงเรียนและยังกล่าวถึงการดำเนินการตามนโยบายที่ว่าด้วยการจัดกิจกรรมด้านยาเสพติด

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ “โรงเรียนมีการจัดโครงการต่อต้านยาเสพติดเพื่อรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดภายในและภายนอกโรงเรียนการจัดกิจกรรมก็พาต่อต้านยาเสพติดการติดตามเฝ้าระวังนักเรียนที่มีความเสี่ยงต่อปัญหา ยาเสพติด มีการประชุมพบผู้ปกครองของนักเรียนเพื่อรายงานผลการเรียนและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูกับผู้ปกครอง ซึ่งผู้ปกครองจะมีเครือข่ายในการพูดคุยกันอยู่อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ มีมาตรการเชิงรุก คือ การจัดตั้งจุดตรวจค้นกระเป๋า ก่อนเข้าโรงเรียน เพื่อตรวจค้นหาสิ่งของผิดกฎหมาย หรือสิ่งของไม่พึงประสงค์ และจากการตรวจค้น จะไม่เคยเจอยาเสพติดทุกชนิด ยกเว้นในปัจจุบัน ที่จะพบการนำบุหรี่ไฟฟ้ามาโรงเรียน แต่ทางโรงเรียนก็ได้ตรวจยึด และแจ้งให้ผู้ปกครองรับทราบด้วย ในความร่วมมือของนักเรียนจะร่วมมือผ่านสภานักเรียนมีส่วนช่วยเป็นหูเป็นตาแทนครูได้อย่างดียิ่ง เพราะนักเรียนมีจำนวนมาก อาจจะไม่สามารถเฝ้าระวังติดตามปัญหา ยาเสพติดได้อย่างทั่วถึง แต่ก็ได้สภานักเรียนเข้ามาช่วยดูแลนักเรียนกันเองในแต่ละระดับชั้น”

จากการนำเสนอข้างต้นสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่าโรงเรียนในพื้นที่ชายแดนอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ดำเนินการตามนโยบายและมาตรการในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดอย่างเข้มแข็งผ่านการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ผู้ปกครอง ท้องถิ่น ชุมชน สำนักงาน

ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และหน่วยงานสาธารณสุข เป็นต้น กลไกและมาตรการในการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมนี้มีทั้งมาตรการเชิงรุกและรับมือต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้น จากข้อมูลการสัมภาษณ์กล่าวจะเห็นว่าแนวทางขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาของรัฐค่อนข้างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ข้อมูลที่ปรากฏในการเก็บข้อมูลนี้ยังไม่พบการใช้สารเสพติดชนิดร้ายแรงในสถานศึกษา เช่น ยาบ้า ยาไอซ์ เพียงแต่พบว่าปัญหาที่ผ่านมาสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดนอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ทั้ง 6 โรงเรียนได้แก่ โรงเรียน A ตำบลท่าสายลวด โรงเรียน B ตำบลด่านแม่ละเมา โรงเรียน C ตำบลแม่กุ โรงเรียน D ตำบลแม่ปะ โรงเรียน E และโรงเรียน F ตำบลแม่สอด มีปัญหาร่วมกันคือการที่เยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษาใช้สารเสพติดที่เป็นบุหรี่ไฟฟ้า กระเทียม กัญชา และยาเขียว เหลือง หรือที่เรียกว่า ทรามาดอล (tramadol) ซึ่งเป็นยาบรรเทาอาการปวดระดับปานกลางถึงระดับรุนแรง เป็นยาอันตรายตามพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 และมีขายในร้านขายยาแผนปัจจุบันทั่วไป การใช้นี้จึงต้องอยู่ภายใต้คำสั่งแพทย์ ปัญหาที่พบ คือ เยาวชนจะใช้ร่วมกับเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทำให้เกิดอาการข้างเคียงต่อระบบประสาท เช่น ทำให้รู้สึกสับสนและเคลิ้มสุขได้เร็วและแรง

ประเด็นที่ 2 การบูรณาการองค์ความรู้เรื่องยาเสพติดในการเรียนการสอนของสถานศึกษาภายใต้นโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหา ยาเสพติดเป็นปัญหาที่จะต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วนต่อเนื่อง และยั่งยืน ฉะนั้น แนวทางในการบูรณาการองค์ความรู้เรื่องยาเสพติดในการเรียนการสอนของสถานศึกษาภายใต้นโยบายการศึกษา

ชั้นพื้นฐานของประเทศจึงทำหน้าที่ปลูกฝัง
เยาวชนโดยเริ่มจากการให้ความรู้ในประเด็นเรื่อง
ยาเสพติดซึ่งทำโดยการสอดแทรกเนื้อหาสาระนี้
ในหมวดวิชาเรียนต่างๆ โดยเฉพาะหมวดวิชา
สุขศึกษา และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
จากการสัมภาษณ์ทั้ง 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียน
A ตำบลท่าสายลวด โรงเรียน B ตำบลด่าน
แม่ละเมา โรงเรียน C ตำบลแม่กุ โรงเรียน
D ตำบลแม่ปะ โรงเรียน E และโรงเรียน F
ตำบลแม่สอด ให้ข้อมูลสอดคล้องกันโดยมีการ
บูรณาการองค์ความรู้เรื่องยาเสพติดในการเรียน
การสอนของของโรงเรียนของตน ทั้งนี้ยังมีการ
สอดแทรกการให้ความรู้เกี่ยวกับโทษยาเสพติด
ลงในรายวิชาสุขศึกษา และพลศึกษาตามหลักสูตร
ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ในแต่ละโรงเรียน
ได้พิจารณาแล้วเห็นว่ายังไม่เพียงพอที่จะเพิ่ม
ทักษะในการหลีกเลี่ยงปัญหายาเสพติดได้ถึงได้
มอบหมายให้ครูในทุกรายวิชาเพิ่มความรู้ในการ
ป้องกันปัญหายาเสพติดลงในการเรียนการสอน
ของทุกรายวิชา แนวทางขับเคลื่อนการดำเนินงาน
ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดใน
สถานศึกษาข้างต้นจะพบว่าพันธกิจของสำนักงาน
ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดละสถานศึกษา
ในประเด็นเรื่องการบูรณาการองค์ความรู้เรื่อง
ยาเสพติดในการเรียนการสอนของสถานศึกษา
ภายใต้นโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศ
จะปรากฏอยู่ในมาตรการที่ 2 การสร้างภูมิคุ้มกัน
ในข้อ 2.4 นอกจากการบูรณาการองค์ความรู้เรื่อง
ยาเสพติดในวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาแล้ว
ในทางศีลธรรม คุณธรรม สถานศึกษาก็ยังได้
บูรณาการผ่านรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และ
วัฒนธรรม ในรูปแบบของคู่มือ “ครูพระสอนศีล
ธรรมเพื่อการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน” การ
บูรณาการองค์ความรู้เรื่องยาเสพติดในการเรียน
การสอนของสถานศึกษาภายใต้ต้นนโยบายการ
ศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศมีการกำหนด

เนื้อหาอย่างเป็นระบบโดยการนำไปสอนนั้นขึ้น
อยู่กับข้อตกลงของสถานศึกษากับเจ้าหน้าที่ของ
สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ทั้งนี้
มีหลักสูตรยาเสพติดศึกษาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งใน
การเรียนการสอนผ่านหมวดสาระวิชาสุขศึกษา
วิชาพลศึกษา และวิชาสังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม ซึ่งเนื้อหาหลักของการเรียนการ
สอนเน้นไปที่โทษและอันตรายจากยาเสพติด
และการป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติด
สุดท้ายนี้ระบบที่เกิดขึ้นในการบูรณาการประเด็น
ปัญหายาเสพติดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสาระวิชา
นี้ถึงแม้ว่ามีความเข้มข้นและชัดเจนในตัวของ
เนื้อหาและกระบวนการส่งเสริมเยาวชนที่เป็น
นักเรียนในสถานศึกษา แต่ในทางปฏิบัติจริงจาก
การสัมภาษณ์ทั้ง 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียน A
ตำบลท่าสายลวด โรงเรียน B ตำบลด่านแม่ละเมา
โรงเรียน C ตำบลแม่กุ โรงเรียน D ตำบลแม่ปะ
โรงเรียน E และโรงเรียน F ตำบลแม่สอด มีความ
แตกต่างกันอยู่บ้างทั้งนี้ขึ้นอยู่กับงบประมาณ
จำนวนครู บริบทพื้นที่ ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง
เกี่ยวกับปัญหายาเสพติด และสิ่งอำนวยความสะดวก
ต่างๆ ที่ทำให้แนวทางปฏิบัติอาจมีความ
แตกต่างกันไป

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ “โรงพยาบาล
ส่งเสริมสุขภาพตำบลได้ให้การสนับสนุนวิทยากร
มาให้ความรู้ถึงโทษของยาเสพติดให้กับนักเรียน
ได้รับทราบทั้งนี้รวมถึงสำนักงานป้องกันและปราบ
ปรามยาเสพติดได้ให้การสนับสนุนชุดตรวจสาร
เสพติด เพื่อใช้ในการตรวจในนักเรียนที่เป็นกลุ่ม
เสี่ยง อีกทั้งได้รับการการฝึกอบรมด้านจิตวิทยา
สำหรับการดูแลนักเรียนจากสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาตาก รวมถึงได้รับความ
อนุเคราะห์ในการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน
จากเรือนจำกลางตากและสถานพินิจและคุ้มครอง
เด็กและเยาวชนจังหวัดตาก เป็นต้น นอกจากนี้

ครูในโรงเรียนยังสร้างเสริมภูมิคุ้มกันปัญหา ยาเสพติดในรายวิชาสุขศึกษา และยังมีการจัด กิจกรรมเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น การจัดกิจกรรม กีฬาด้านยาเสพติดการแสดงละครปัญหา ยาเสพติดและโทษยาเสพติด การเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อติดตามพฤติกรรมเสี่ยงปัญหา ยาเสพติด การ ติดตั้งป้ายการต่อต้านยาเสพติด และกิจกรรม ครูพบนักเรียน (โฮมรูม) เพื่อติดตามพฤติกรรม เสี่ยงปัญหา ยาเสพติด และการให้ความรู้ในโทษ ของยาเสพติด เป็นต้น”

อภิปรายผลการวิจัย

ในประเด็นนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดที่ว่าด้วย เรื่องกระทรวงศึกษาธิการกับปัญหา ยาเสพติด และแนวคิดและทิศทางการป้องกันและแก้ไข ปัญหา ยาเสพติดทั้งในและนอกสถานศึกษามา เป็นกรอบในการอธิบายผลวิจัยในงานวิจัยฉบับนี้ สอดคล้องกับกรอบของการแก้ไข ปัญหา ยาเสพติด ของกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวคือ จากการ สัมภาษณ์ทั้ง 6 โรงเรียนใช้แนวทางจากประกาศ กระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางขับเคลื่อน การดำเนินงานด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกัน ยาเสพติดในปฏิบัติแบบเดียวกันและสอดคล้อง กัน ทั้งนี้ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นประเด็นกลไก ดังกล่าวสร้างความร่วมมือโดยให้สถานศึกษา รักษาสภาพกรอบการดำเนินงาน 5 ด้าน อันได้แก่ 1. สร้างภูมิคุ้มกัน 2. ค้นหา 3. รักษา 4. เผื่อระวัง และ 5. บริหารจัดการยกระดับระบบดูแลช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาเด็กในสถานศึกษาโดยการ ส่งเสริมกิจกรรมที่สอดคล้องกับช่วงวัยอย่างต่อเนื่องในทุกระดับ นอกจากนี้ ยังมีการสร้าง มาตรการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกัน ยาเสพติดภายใต้กรอบการสร้างพื้นที่ปลอดภัยใน สถานศึกษา ได้แก่ การเน้นค้นหากลุ่มที่มีภาวะ เสี่ยงต่อปัญหา ยาเสพติด การดูแลช่วยเหลือ ถ้าเป็นกลุ่มเสี่ยงให้มีปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

เชิงบวกผ่านการให้คำปรึกษา การติดตาม การ เยี่ยมบ้าน แต่ถ้าเป็นผู้ใช้ยาเสพติดให้บำเพ็ญ จิตสังคมในสถานศึกษาโดยร่วมกันระหว่าง สถานศึกษา ผู้ปกครอง และหน่วยงานสาธารณะ สุขโดยติดตามใกล้ชิดและให้โอกาส ซึ่ง สอดคล้องกับงานของกิตติธัช แสนภูวา และ มณฑา จำปาเหลือง (2557, หน้า 78 - 89) ในเรื่อง การจัดการปัญหา ยาเสพติดของ กระทรวงศึกษาธิการมักอยู่ในพื้นที่โรงเรียน และเน้นกลุ่มวัยรุ่นที่เป็นนักเรียน ที่อธิบายถึง โรงเรียนได้ดำเนินการจัดการป้องกันปัญหา ยาเสพติดในระดับบริหาร โดยใช้โมเดลโรงเรียน ดันแบบระบบมาตรฐานการด้านยาเสพติดเป็น หลัก โดยมีจุดเน้นหนักในการดำเนินการตาม ยุทธศาสตร์ 5 รั่ว ได้แก่ การสร้างภูมิคุ้มกัน สร้าง กิจกรรม สร้างกระบวนการทำงานทั้งภาครัฐและ ภาคเอกชน จากการดำเนินการดังกล่าว พบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินการป้องกันแก้ไข ปัญหา ยาเสพติดประสบความสำเร็จในระดับมาก โดย กลุ่มนักเรียนที่อยู่ในระดับแกนนำมีการทำตาม มากกว่านักเรียนทั่วไป ทั้งนี้ผลการวิจัยยัง สอดคล้องกับงานศึกษาของ วสันต์ ปวนปิ่นวงศ์ (2566, หน้า 61 - 67) เรื่อง สถานการณ์ ความ เสี่ยง ข้อพิจารณา รัฐบาลกับปัญหา ยาเสพติด ในเยาวชน กรณีศึกษา จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ในช่วงปี ค.ศ. 2019 - 2020 และงานศึกษาของเสมอ แสงสนธิ (2559, หน้า 107 - 118) เรื่อง ยุทธศาสตร์ การป้องกันและแก้ไข ปัญหา ยาเสพติดในเยาวชน โดยชุมชนในจังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งงานทั้ง 2 เรื่องชี้ให้เห็นสภาพปัญหาและนโยบายของภาค ภาครัฐและชุมชนในการป้องกันปัญหา ยาเสพติด ในกลุ่มเยาวชน

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยในประเด็น ดังกล่าวมีข้อแตกต่างจากการนำเสนอในงานในเชิง นโยบายและมาตรการของปัญหา ยาเสพติดที่มุ่ง

นำเสนอไปที่ประเด็นเฉพาะซึ่งได้แก่บทบาทของสถานศึกษาที่อยู่ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้น จึงทำให้งานวิจัยฉบับนี้สะท้อนให้เห็นการทำงานของสถาบันทางสังคมที่เป็นสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ถ่ายทอด ขัดเกลา เรื่องการให้ความรู้และการศึกษา แต่หน้าที่อีกด้านหนึ่งก็คือการปกป้องสมาชิกของสังคมให้ออกจากปัญหาเรื่องยาเสพติด

ท้ายสุดนี้ หากเปรียบเทียบผลการวิจัยในงานฉบับนี้กับการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ผลการศึกษาในประเด็นการบูรณาการองค์ความรู้เรื่องยาเสพติดในการเรียนการสอนของสถานศึกษาภายใต้นโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศ และการดำเนินงานและบทบาทของสถานศึกษาภายใต้ นโยบายมาตรการป้องกัน และการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก บนฐานการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแตกต่างออกไปจากการศึกษาของ กิ่งกาญจน์ จงสุขไกล (2555, หน้า 20 - 23) สันธยา ชมภู (2557, หน้า 149 - 158) และ วิสุทธิณี ธาณิรัตน์ และคณะ (2561, หน้า 81 - 93) ที่ให้ข้อเสนอว่าการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน นอกเหนือจากการจัดการในสถานศึกษาและชุมชนแล้ว ต้องมีการควบคุมอย่างเข้มงวดในตัวเด็กด้วย โดยการให้ความรู้และทักษะการใช้ชีวิต ผลกระทบด้านลบของยาเสพติดทั้งผลกระทบด้านสุขภาพและผลกระทบด้านกฎหมาย สร้างความรู้สึกนึกคิดให้เด็กและเยาวชนให้รู้จักสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล รู้จักจัดการกับปัญหาความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม ในขณะที่เดียวกันจากผลการวิจัยฉบับนี้ชี้ให้เห็นว่า นอกจากสถานศึกษาจะคอยกำกับควบคุมเรื่องยาเสพติดแล้วสถานศึกษาทั้ง 6 แห่งในกลุ่มตัวอย่างมีการบูรณาการองค์ความรู้เรื่อง

ยาเสพติดในการเรียนการสอนของโรงเรียนของตน ทั้งนี้ยังมีการสอดแทรกการให้ความรู้เกี่ยวกับโทษยาเสพติดลงในรายวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ใน แต่โรงเรียนได้พิจารณาแล้วเห็นว่ายังไม่เพียงพอที่จะเพิ่มทักษะในการหลีกเลี่ยงปัญหายาเสพติดได้จึงได้มอบหมายให้ครูในทุกรายวิชาเพิ่มความรู้ในการป้องกันปัญหายาเสพติดในการเรียนการสอนของทุกรายวิชา แนวทางขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาข้างต้นจะพบว่าพันธกิจของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและสถานศึกษาในการบูรณาการองค์ความรู้เรื่องยาเสพติด

สำหรับพรรณนาของผู้วิจัยเห็นว่าระบบที่เกิดขึ้นในการบูรณาการประเด็นปัญหายาเสพติดเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสาระวิชานี้ถึงแม้ว่ามีความเข้มข้นและชัดเจนในตัวของเนื้อหาและกระบวนการส่งเสริมเยาวชนที่เป็นนักเรียนในสถานศึกษา แต่ในทางปฏิบัติจริงจากการสัมภาษณ์ทั้ง 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียน A ตำบลท่าสายลวด โรงเรียน B ตำบลด่านแม่ละเมา โรงเรียน C ตำบลแม่กุ โรงเรียน D ตำบลแม่ปะ โรงเรียน E และโรงเรียน F ตำบลแม่สอด มีความแตกต่างกันอยู่บ้างทั้งนี้ขึ้นอยู่กับงบประมาณจำนวนครู บริบทพื้นที่ ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ทำให้แนวทางปฏิบัติอาจมีความแตกต่างกันไป

สรุปผลการวิจัย

รัฐตระหนักถึงความสำคัญเรื่องปัญหายาเสพติดซึ่งเป็นเรื่องในทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือและบูรณาการองค์ความรู้ร่วมกันในการแก้ไขปัญหาตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ภาคประชาชน องค์การปกครองส่วน

ท้องถิ่น หน่วยงานระดับจังหวัด และหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับชาติ จากการสัมภาษณ์ทั้ง 6 โรงเรียนใช้แนวทางจากประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในปฏิบัติแบบเดียวกันและสอดคล้องกัน นอกจากนี้ในมาตรการสร้างการรับรู้บทบาทของสถานศึกษาและสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจะมีกลไกของการแจ้งเตือน การแจ้งข่าวสารในประเด็นโทษและพิษภัยของยาเสพติดอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งนี้รวมถึงการบูรณาการผ่านการเรียนการสอน กลไกและมาตรการในการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมนี้มีทั้งมาตรการเชิงรุกและรับมือต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ท้ายสุดนี้ ข้อมูลที่ปรากฏในการเก็บข้อมูลนี้ยังไม่พบการใช้สารเสพติดชนิดร้ายแรงในสถานศึกษา เช่น ยาบ้า ยาไอซ์ เพียงแต่พบว่าปัญหาที่ผ่านมามาจากสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดนอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ทั้ง 6 โรงเรียนได้แก่โรงเรียน A ตำบลท่าสายลวด โรงเรียน B ตำบลด่านแม่ละเมา โรงเรียน C ตำบลแม่กุ โรงเรียน D ตำบลแม่ปะ โรงเรียน E และโรงเรียน F ตำบลแม่สอด มีปัญหาร่วมกันคือการที่เยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษาใช้สารเสพติดที่เป็นบุหรี่ไฟฟ้า กระเทียม กัญชา และยาเขียวเหลือง หรือที่เรียกว่ายา ترامาดอล (tramadol)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ในระดับนโยบาย คือ มาตรการป้องกัน และการแก้ไขปัญหาคาใช้สารเสพติดของเยาวชนต่อสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก สามารถนำไปใช้ในระดับนโยบาย ดังนี้ 1. ควรเพิ่มจำนวนของทีมนักวิชาชีพในการดูแลเยาวชนที่เป็นนักเรียนทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อให้

ความรู้และแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เยาวชนกลุ่มเสี่ยงอาจเผชิญอยู่ 2. ควรเพิ่มประสิทธิภาพของกฎหมายและแนวปฏิบัติอย่างเคร่งครัด 3. ควรกระจายอำนาจให้ชุมชนเป็นส่วนหนึ่งในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในและนอกสถานศึกษา 4. กฎหมายและนโยบายที่ตราขึ้นสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่โดยเฉพาะควรทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้เกิดการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการตรากฎหมายและดำเนินการภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5. หามาตรการในการป้องกันการซื้อขายบุหรี่ไฟฟ้าในแก่เยาวชนโดยเฉพาะนโยบายและมาตรการที่เข้มงวดมากขึ้น และ 6. จัดการงบประมาณสนับสนุนอย่างเต็มที่โดยเฉพาะโรงเรียนที่เป็นเอกชนในการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมเพื่อปลูกฝังและให้ความรู้แก่เยาวชน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในประเด็นของมาตรการและนโยบายของสถานศึกษาต่อการป้องกันเยาวชนต่อภัยของสารเสพติดที่เป็นบุหรี่ไฟฟ้าซึ่งปัจจุบันถือว่าเป็นที่นิยมในกลุ่มเยาวชน
2. ควรศึกษาเพิ่มเติมของบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับนโยบายและมาตรการการป้องกันปัญหายาเสพติดในพื้นที่ชายแดน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณศูนย์ศึกษาปัญหาการเสพติด (ศศก.) ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งเป็นผู้ให้ทุนในการทำโครงการวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบคุณ หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน เยาวชน สถานศึกษา ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กึ่งกาญจน์ จงสุขไกล. (2555). สถานการณ์ปัญหายาเสพติดการแพร่ระบาดและผลกระทบในกลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่ท่องเที่ยว: ศึกษากรณีเมืองพัทยาและเกาะล้านอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติธัช แสนภูวา และมณฑา จำปาเหลือง. (2557). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการป้องกันแก้ไขยาเสพติดของโรงเรียนต้นแบบระบบมาตรฐานการด้านยาเสพติดในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดกาญจนบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 3(7), 78 - 89.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563.). นโยบายการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. <http://www.lertchaimaster.com/doc/P-MOE-06022563.pdf>.
- เจษฎา โชคดำรงสุข. (2559). ปัญหาเสพติดในเด็กและเยาวชนน่าห่วง พบต้องบำบัดป่วยจิตเพราะติดยา ถึง 1 ใน 3. <https://www.hfocus.org/content/2016/07/12356>
- ภคมน เจริญสูง, เชิดชาย ดวงภมร, ณัฐพัชร์ สถิตพรธนะชัย, รจนาภรณ์ ศรีช่วงโชติ, ดารารัตน์ รุ่งเรือง และเพชร วรรณภิวัฒน์. (2562). แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนเขตเทศบาลตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 38(5), 84 - 94.
- วสันต์ ปวนปึงวงศ์. (2566). สถานการณ์ ความเสี่ยง ข้อพิจารณา ประเทศไทยกับปัญหายาเสพติดในเยาวชนกรณีศึกษา จังหวัดภาคเหนือตอนล่างในช่วงปี ค.ศ. 2019 - 2020. วารสารวิชาการ มทร. สุวรรณภูมิ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 8(1), 61 - 76.
- วสันต์ ปวนปึงวงศ์. (2563). รัฐ สังคม ชุมชน: สถานการณ์ความเสี่ยงของเยาวชนต่อปัญหายาเสพติดในพื้นที่ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง (รายงานวิจัย). ศูนย์วิจัยปัญหาการเสพติด (ศกก.) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขล.
- วิสุทธิณี ธาณิรัตน์ และชัยยา น้อยนารถ. (2564). การศึกษาความพร้อมของโรงเรียนในการพัฒนาเพื่อก้าวสู่การศึกษาไทยแลนด์ 4.0 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 15(1), 89 - 103.
- สยามรัฐออนไลน์. (2565). แม่สอด 1 ประชุมร่วมเมียหมา แก้ปัญหายาเสพติดชายแดน พร้อมประสานติดตามคนร้ายปล้นร้านทอง. <https://siamrath.co.th/n/407903>
- เสมอ แสงสนธิ. (2559). ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเยาวชน โดยชุมชนในจังหวัดกำแพงเพชร. สักทอง: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 22(1), 107 - 118.
- สนทยา ชมภู. (2557). การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนไทย ภาคเหนือตอนล่างสู่ความเข้มแข็งศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 9(3), 149 - 158.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.). (2563). รายงานยาเสพติดโลก ปี ค.ศ. 2008. <https://www.oncb.go.th/PublishingImages/Lists/ONCBNews1/AllItems/%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E>

ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ. (2561). *แผนปฏิบัติการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษายาเสพติด ปี 2562*. <https://www.oncb.go.th>

United Nations. (2020). *World drug report 2020*. <https://wdr.unodc.org/wdr2020/index2020.html>

United Nations Office on Drugs and Crime. (2020). *2019 UNODC results - based annual report*. from <https://www.unodc.org/unodc/en/about-unodc/index.h>